

- [1] *Morva Marius*: A bányavíz-mentesítő telepek fejlesztése. BKL BANYÁSZAT 1975. 6. szám.
- [2] *Tarján Iván — Debreczeni Elemér*: Bányavíz-mentesítő telepek fejlesztése. BKL BANYÁSZAT 1973. 2. szám.
- [3] *Lakatos László — Pfening János*: Bányavíz-mentesítő telepek gazdaságos üzeme. BKL BANYÁSZAT, 1973. 1. szám.
- [4] *Lohrmann Ervin*: Vízmentesítés időszerű kérdései. BKL BANYÁSZAT, 1968. 3. szám.
- [5] *Csete Zoltán*: Kísérletek a kavitációs szivattyúüzem megszüntetésére. BKL BANYÁSZAT, 1968. 9. szám.
- [6] *Schmieder — Kesserű — Juhász — Willems — Martos*: Vízveszély és vízgazdálkodás a bányászatban. Műszaki Könyvkiadó 1975. 233—234. oldal.
- [7] *Zambó János*: Bányaművelés. Műszaki Könyvkiadó 1972. 149. oldal.
- [8] *Füzy Olivér*: Vízgépek. Tankönyvkiadó 1958. 115—122. oldal.

Hazai hírek

Amatőr ásványgyűjtők első országos találkozója

A Magyarhoni Földtani Társulat Ásványgyűjtők Klubja és a tatai barlangkutató és geológiai szakcsoport közösen rendezte meg az *amatőr ásványgyűjtők első országos találkozóját* 1978. március 19-én Tatán. A bányászatban dolgozó és a bányászat iránt érdeklődő ásványgyűjtők egy igen értékes hagyományt elevenítenek fel tevékenységükkel. Hiszen kevés országa van Európának, ahol olyan nagy hagyományai lennének az ásványgyűjtésnek, mint Magyarországon. Ez elsősorban annak köszönhető, hogy Magyarország évszázadokon át az ásványgyűjtés leggazdagabb területe volt és a Kelet-Nyugatot összekötő kereskedelmi útvonalak legbiztonságosabb állomásai — még háborús időben is — a bányavárosok voltak. Erről tanúskodnak a középkori nagy utazók feljegyzései, akik gyakran részletes leírást adnak Magyarország természeti ritkaságairól és ásványairól.

A magyar ásványgyűjtés történetének irodalma igen gazdag. Érdemes az egyik legkorábbi adatot megemlíteni, amikor 1335-ben a csehek *Róbert Károlynak*, a visegrádi királygyűlés ünnepségeire ásványokat vittek ajándékba. Szép gyűjteményt őriztek a Zrínyiek a csáktornyai várakban. *II. Rudolf* császár is a szenvedélyes gyűjtők közé tartozott. A főúri családok kastélyainak és kincstárainak gazdagságát — különösen a XVIII. században —, egy-egy ásványgyűjtemény is rangjelezte.

Az ásványok ismerete és ezen keresztül az ásványok gyűjtése a természettudomány alapjának, az anyagismeretnek első lépése volt. *Agricola* a bányászat irodalmát megteremtő munkájával, a „*De natura fossilium*” című könyvével az ásványtan alapjait rakta le.

Az oktatásban és a nyelv művelésben is nagy szerepe volt az ásványtannak. Az első rendszeres ásványtan, *Linné* 1735-ben kiadott „*Systema Naturale*” című munkája után már néhány évtizeddel, *Zay Sámuel* az ásványokat magyarul nevezi könyvében. De ezzel kapcsolatban a legnagyobb érdeme *Benkő Ferenc* gyulafehérvári tanárnak van, aki *II. József* németesítő politikájával szemben, 1786-ban Kolozsváron kiadja az első magyar ásványtant „*Magyar Minerologia*” címen.

Igen sok nevet kellene felsorolni *Szabó Józseftől* és *Semsey Andortól* napjaink legnagyobb gyűjtőjéig, *dr. Koch Sándorig*, ha méltatni akarnánk mindazokat, akik sokat tettek a magyar ásványtan és ásványgyűjtés érdekében. Nevüket számos ásvány őrzi és az a hat nagylevelű múzeumi vagy intézeti gyűjtemény, melynek létrehozásában közreműködtek.

A XX. század második felének világszerte egyik jellemző vonása, hogy a civilizáció és a szabad idő növekedésével egyre inkább gyarapodik a különböző gyűjtési szenvedély is. Annak ellenére, hogy Magyarországon a bányászat szervezetének és volumenének átalakulásával csökkent az ásványok gyűjtésének lehetősége, mégis az 1960-as évektől is felelevenedett ez a szép szenvedély. A gyűjtők sorát elsősorban a bányászattal közvetlen kapcsolatban levők képezik, de a társadalom csaknem minden rétege képviselve van, a pedagógustól a színészig. A gyűjtők egyetlen szervezett országos jellegű egyesülete: a Magyarhoni Földtani Társulat gazdaságföldtani szakosztálya keretében működő ásványgyűjtők klubja, amely 1972-ben alakult. Létrejöttét nemcsak az a tényesség teszi, hogy az egyre jobban terjedő ásványgyűjtés szervezett formát kapjon, hanem hogy kiegészítse az iparági múzeumok és tudományos gyűjtemények tevékenységét és segítse a földtani kutatás bizonyos területeit.

Igen nagy volt az érdeklődés a találkozó iránt, amely közel 400 gyűjtő jelent meg az ország minden tájáról. A Magyarhoni Földtani Társulat nevében *dr. Várhegyi Győző* üdvözölte a megjelenteket és néhány gondolatot fejtett ki azzal kapcsolatban, hogy a modern ember egy természetes hajlama és egyensúlykeresése nyilvánul meg akkor, amikor a hétköznapi falak közé zártságából a természet felé fordul és a természeti jelenségekre fordítja a figyelmét. Ez azért is jelentős, mert még napjainkban is a föld ismerete a világ legjobb megismerésének egyik alapja.

A találkozót és az azt követő kiállítást *dr. Kapolyi László* nehézipari miniszterhelyettes nyitotta meg. Megnyitó beszédének bevezetőjeként elsősorban arról beszélt, hogy miért éppen Tatán kerül sor az első találkozóra. Ez azzal indokolható, hogy aki a városba belép, a műemlék épületekről, az egész város hangulatáról le tudja mérni, hogy itt feltétlenül helye van annak a gondolatnak, amely egy több évszázados szakma emlékeit összegyűjti és ezekből merít gondolatokat a jövőre vonatkozóan. És, hogy ez a gondolat mennyire összefonódott a városképpel, azt talán a műemlékek állaga, jó állapota igazolja, alátámasztva azt a közismert tényt, hogy a város párt és állami vezetői tudatában voltak annak, hogy mit jelent a történeti emlékek mellett a szakmai emlékek megőrzése. Ezért adtak helyet e rendezvénynek is.

A helyválasztás indokolható azzal is, hogy a Magyar Állami Földtani Intézet és a tatai Városi Tanács Áldozatkész munkája nyomán itt a városban, a régi mészkőbánya mellett létesült az első geológiai park. Ez egyedülálló emlékeket és olyan földtani rétegsorokat tartalmaz, amelyek mint leletek is értékesek és a megnyitásuk, közkinccsé tételük is tükrözi korunk egyik legmodernebb tudományának, a rendszerelméletnek a földtani tudományban való meghonosodását. Itt a geológiai park területén került feltárássra az ún. *Megalodus barlang*, amely egy nagyon lelkes szakmai csoport több éves kutatómunkájának eredménye.

Az ásványgyűjtő ankét és az ásványgyűjtés céljával kapcsolatban *dr. Kapolyi László* miniszterhelyettes elmondotta, hogy úgyis mint az iparág képviselője és mint olyan szakember, aki negyed évszázadot töltött a tatabányai szénmedencében, igen fontosnak tartja, hogy itt Tatán első ízben jöjnek össze az ásványgyűjtők, hogy az emberi kapcsolatok elmélyítése mellett megtegyék azt a tudatos lépést, ami tevékenységük mind szakmai tartalmánál, mind értékénél fogva megérett egy országos jellegű szervezet megalakítására. Ez annál is inkább jelentős, mivel a termelési folyamatok térben és időbeni koncentrációja egyre nehezebb feladatok közé juttatja az ilyen irányú tevékenységet. Rousseau-i gondolatok merülnek fel, az ember és a természet közötti bonyolult szabályozási folyamat összes eleme jut az eszünkbe akkor, amikor arra gondolunk, hogy a nyersanyagokhoz ma már csak úgy tudunk egyre hatékonyabb módon, egyre kisebb társadalmi munka-

(Folytatás a 759. oldalon)

megoldások még nem ismereteseek. Nincs a zajelhárítással kapcsolatosan olyan szakmai szabvány sem, amely a sajátos bányászati körülményekre való tekintettel a mérés, a megengedett zajterhelés és a szükséges védekezés módját megszabná.

Az egyéni zajvédő eszközök jelenlegi kialakításukban bányabeli alkalmazásra nem megfelelőek. *A gépeket, szerszámokat gyártó cégek* — hazaiak és külföldiek egyaránt — még kevés energiát fordítanak gyártmányaik zajcsökkentésére. A szénbányaszattól nem várható el, hogy a termelés szolgáltatába állított berendezések zajcsökkentését a gyártó szervek helyett megoldja. Az viszont elvárható, hogy a karbantartás színvonalának emelésével,

szervezési intézkedésekkel, hangszigetelésekkel, hangelhárítással, vagy a zajvédelem egyéni eszközeivel biztosítsa a dolgozók zaj elleni védelmét.

IRODALOM

- [1] Tóth Lné—Vajda Zné: Ipari zajelhárítás. Kézirat. SZOT Felsőfokú Munkavédelmi Tanfolyam, 1974.
- [2] Peresztegi Gy.: Munkahelyek zajnyomásszintjének felmérése az Oroszlányi Szénbányánál. BKI kutatási zárójelentés, 1970.
- [3] Molnár M.—Koháry J.: Zajmérés és zajártalomvizsgálatok a Mecseki Ércbányászati Vállalatnál. BKL BANYÁSZAT 1969. 4. sz.
- [4] Szentmártony T.: Zajtalanítás. Műszaki Könyvkiadó, Bp. 1963.
- [5] Smetana, O.: Zaj- és rezgésmérés. Műszaki Könyvkiadó, Bp. 1975.

(Folytatás a 754. oldalról)

ráfördítással hozzájutni, ha modern, nagy termelékenységi bányákat nyitunk. Ez azt jelenti, hogy a gyűjtés lehetősége egyre inkább csökken, mert amíg korábban az értékesebb leletekhez a művelés bármely pontján hozzá lehet jutni, ma már csak a vágvényeken van erre lehetőség. Ezért a gyűjtés számára meg kell nyerni azokat, akik a bányászati tevékenység közvetlen hordozói, annak emberi oldalát képviselik, vagyis magukat a bányászokat kell érdekeltté tenni a leletek feltárásában, megőrzésében. Ehhez a gyűjtők számára ez úton is felajánlom az ipar közreműködését — folytatta a miniszterhelyettes — és egyben kérem az ásványgyűjtők klubját az ezzel kapcsolatos lehetőségek konkrét formájának kidolgozására és a kezdeményezés megtételére.

Ezután dr. Kapolyi László miniszterhelyettes így folytatta beszédét:

Az ásványgyűjtés igen lényeges eleme a rendszerelméletű földtannak. Egy-egy lelet nemegyszer igen értékes ásványi nyersanyagok felfedezését tette lehetővé és adott esetben egy bonyolult földtani rendszer modelljének olyan singuláris információs eleme lehet, amely alapvetően formálhatja az egész nyersanyagelfordulásnak szakmai értékelését.

Ismeretes, hogy az egész világgazdaság újraértékeli a bányászattal és az ásványi nyersanyagokkal kapcsolatos álláspontját. Se szeri, se száma azoknak a tudományos és gyakorlati számításoknak, amelyek a világ jövőjét összefüggésbe hozzák a nyersanyag-forrásokkal. Napjainkban világgazdasági korszakváltásról beszélünk, amelynek az a jellemzője, hogy ma már a nyersanyaggal és energiahordozókkal való ellátottság a világgazdaság legalapvetőbb tényezője.

Minden ország nemzetgazdasági szerkezetét úgy igyekszik felépíteni, hogy az megfeleljen az energia- és nyersanyag-ellátottság forrásoldalának. Vannak, akik a világ jövőjét, a gazdasági növekedés lehetőségét kérdőjelezzik meg a nyersanyag-ellátottsággal. De ma már — és ezen az állásponton vagyunk mi is, — az a feladatok igazolódik, amelyet az a tudóscsoport képvisel, akik már kezdettől fogva azt állítják, hogy nem a korlátokat kell keresni, hanem a földtani kutatást kell bővíteni, intenzifikálni és így kell megfelelő forrásokról gondoskodni. E földtani kutatásnak szerves része az ásványgyűjtés.

Ismeretes, hogy a kristályoknak közvetlen szerepük van a modern technikában, a híradástechnika közvetlen ezekre épül és nincs olyan szerkezeti kutatás, amely ne tartalmazza az anyagok fázisösszetételével, fázisátalakulásával összefüggő törvényszerűségeket.

Mindezek alapján az ipar nevében meg kell köszönni azt a lelkes, szakszerű munkát, amelyet az ásványgyűjtők eddig is végeztek.

Van egy további, nagyon lényeges hivatása ennek a szép tevékenységnek, szenvedélynek. Hiába támaszt a népgazdaság bármilyen igényeket a nyersanyagokkal szemben, ha ennek nem tudja biztosítani az „emberi oldalát”, amely igazi hivatástudattal segít a föld kincseinek megszerzésében. A szakmát már az ifjúság körében meg kell szeretetni. Az ásványgyűjtés szépsége, az ásványgyűjtésre épülő kultúrsemleket feltétlenül alkalmas arra, hogy sok olyan szakembernek az útját

irányítsa a bányászat felé, akikben megvan a fogékonyság, alkalmasság ahhoz, hogy bekapcsolódjanak abba az egyre bonyolultabb és egyre inkább szélesedő termelési folyamatba, amelyet a bányászat képvisel.

Ez a tevékenység komoly mértékben hozzájárul a nemzeti vagyon gyarapításához is. Közismert, hogy ezeknek a gyűjteményeknek az értéke nemzetközi mértékben mérhető. Egy-egy lelet nemcsak nemzeti vagyonunkat növeli, de jó hírnevet is szerez bányászatainknak.

Mindezeket azért mondtam el, — fejezte be megnyitó beszédét dr. Kapolyi László miniszterhelyettes, — hogy ezekkel a gondolatokkal tiszteljenek azelőtt a munka előtt, amelyet e találkozó résztvevői eddig is végeztek és arra kérem önöket, hogy a gyűjtőtevékenységüket a jövőben is úgy folytassák, hogy ezzel minél jobban szolgálják azt a célkitűzést, amelyet a magyar népgazdaság a bányászat fejlesztése területén kitűzött.

A megnyitó után dr. Vajna György, a tatai barlangkutatás és geológiai szakcsoport vezetője vetített képes előadásban ismertette a tatai Megalodus barlang feltárásának történetét és a kutatók jelenlegi munkáját. Ismertette azokat az elképzeléseket és terveket, amelyek a közeljövőben lehetővé teszik, hogy a barlangot a nagyközönség számára megnyithassák.

A találkozó keretén belül Reményi Katalin ötvösművész „Magyarországi ásványok és földragakövek az iparművészetben” címmel tartott előadást és ismertette kiállításának anyagát. E kiállítás azért is jelentős, mert Reményi Katalin az első ötvösművész, aki csak magyar ásványokat dolgoz fel. Kiállításával is bebizonyította, hogy az ásványok és kristályok valódi értékét a művészi szintű ötvösmunka adja meg, mivel a hagyományos öntési vagy préselési eljárás csak tömegmunkák készítésére alkalmas. Ékszerait régi, nehezebb technológiával készíti, de modern formákat alkalmaz. Ékszerain elsősorban egy régen elfelejtett díszítőelemet, a granulációt alkalmazza, amely a reneszánsz ötvösmesterek technikája volt. Bonyolult, aprólékos munkát igénylő előállítása miatt sok ötvös nem is próbálkozott vele. A természetes kristályok ilyen jellegű felhasználása, az olcsó műanyagokból készült dísz tárgyak mellett egyre keresettebb.

Dr. Koch Sándor professzor, az ásványgyűjtők „nagy öregje” hozzászólásában arról beszélt, hogy az ásványgyűjtők kultúrmissziót teljesítenek. Sok ezer gyűjtő tevékenysége révén született a világ legtöbb múzeuma. A magánygyűjtők azzal, hogy felkutatják, megőrzik azokat a természeti értékeket, melyek pillanatnyilag a múzeumok érdeklődési- vagy hatásköréből kiesnek, olyan kulturális funkciót teljesítenek, melyek közvetlenül szolgálják szellemi előrehadásunkat.

Ezután a gyűjtők, a múzeumok és intézmények képviselői megvitatták a gyűjtés magyarországi lehetőségeit. Beszéltek azokról a tennivalókról, amelyek megakadályoznák a különleges vagy ipartörténeti jellegű ásványok külföldre való illegális kivitelét. Ezzel kapcsolatban igen jelentős Murvai Lászlónak, az Országos Érc- és Ásványbányák Iparági Múzeuma igazgatójának az a bejelentése, hogy a bányászati emlékek mellett, összegyűjtik egy-egy tájegység legértékesebb ásványait.

(Folytatás a 770. oldalon)